

ALSNÖ STADGA OCH DESS BETYDELSE

Magnus sweæ konungær oc gøtæ mæð guz naðum. Sændir alium þem mannum ær þættæ breff se oc horæ. guðz kwæðiu oc sinæ nað. Vir kyænnums þær vidþær. at aff þet walð guð hawir hos .i. skippæt. hører hos þæt at huxæ oc stadwæ. ær guz vari heðþer. oc þerræ mannæ þærwir sum rikit byggia.

1. En hæw hawir wærit .i. wart riki en vsiðþær længi. at allir þær mæn vm rikit faræ. aldrigh æru þer swa rikir. at þer willia eigh gistæ fatøkræ mannæ hus. oc allæn sin cost hawæ vtæn pæningæ. oc nøtæ þæt vp enæ littlæ stund. ær hin fatøke hawir længi arwuðþæt fore. Oc mæþ þy at aff slicum vsið. combær baþi oft mykil lifsins wadþi. oc swa siallinnær. þæ hawm wir þæt sua skippæt. mæð sniælra mannæ raðþi. baði biskuppæ. oc swa annaræ ærllika mannæ. At allir wæghfarændæ mæn skulu sialwir sær kost radþæ. oc ingin skal þær skullughær wæræ till þem nokot at giwæ.

Originalen till Alsnö stadga skrevs sannolikt på latin, det finns inte bevarat. Stadgan är känd genom två avskrifter på medeltidssvenska som utgjort bilagor till Västgötalagen. Den äldsta är från 1325, den andra från 1300-talets senare hälft.

Stadgan är indelad i fyra punkter:

- **Förbud mot våldgästning.** De medeltida kungarna levde en ambulerande tillvaro. På sina resor mellan kungsgårdarna kunde de ta logi för sig och sina följen i byar de passerade. Detta var en urgammal rätt. I stadgan sägs att det blivit en osed att resenärer nu våldgästade bönder utan att göra rätt för sig. Därför stadgas förbud mot våldgästning. Häradshövdingarna ska utse rättare i varje by. Dessa ska utse bönder, vilka mot betalning ska tillhandahålla kost och logi åt resenärer och foder åt deras hästar. Bötesstraff stadgas för häradshövdingar som försummar detta, för bönder som vägrar åtaga sig gästningsskyldigheten och för resenärer som gör sig skyldiga till våldgästning. Från den förhatliga gästningsskyldigheten undantar dock Magnus kungens egna, biskopars, riddares och svenners gårdar samt gårdar ägda av män som meriterat sig i tjänst hos kungen.
- **Förnyelse av Birger Jarls lagar om hemfrid, kvinnofrid, kyrkofrid och tingsfrid, samt förbud mot våldsverkan efter given frid och ingången förlikning.** Den som bryter mot lagarna döms förlustig all sin egendom ovan jord att delas lika mellan kungen, häradet och målsägaren samt själv dömas fredlös. Han kan dock lösas från fredlösheten om målsägaren ber om nåd för honom och han kan erlägga 40 marker i böter.
- **Magnus befriar vissa män från "all kunglig rätt" eftersom de "följer med råd och hjälp".**
Det gäller följande grupper:
  - våra män och vår käre bror Bengts män samt brytar och landbor
  - ärkebiskopens och biskoparnas svenner
  - alla som tjänar med stridshäst, vem de än tjäna